

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»**

ЛОПАЩУК ДМИТРО ІВАНОВИЧ

УДК 343.611.1

**УБИВСТВО, ВЧИНЕНЕ НА ЗАМОВЛЕННЯ:
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА**

Спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія;
кримінально-виконавче право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у ВНЗ «Національна академія управління».

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
Воробей Петро Адамович,
Київський інститут інтелектуальної
власності і права Національного
університету «Одеська юридична академія»,
професор кафедри кримінального права,
процесу і криміналістики.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Кузнєцов Віталій Володимирович,
Інститут Управління державної охорони
України Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри гуманітарних
та загальноправових дисциплін, м. Київ.

кандидат юридичних наук, доцент,
Кісілюк Едуард Миколайович,
Національна академія внутрішніх справ,
доцент кафедри кримінального права,
м. Київ.

Захист відбудеться 29 листопада 2018 року, об 11.00 годині, на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.889.02 у ВНЗ «Національна академія управління» за адресою 03151, м. Київ, вул. Ушинського, 15, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ВНЗ «Національна академія управління» за адресою: 03151, м. Київ, вул. Ушинського, 15.

Автореферат розісланий 25 жовтня 2018 року.

**Учений секретар спеціалізованої
вченої ради К 26.889.02**

І. О. Харь

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У відповідності до статей 3 і 27 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визначаються найвищою соціальною цінністю. Міжнародний пакт про громадські політичні права, ратифікований Указом Президії Верховної Ради УРСР у жовтні 1973 року № 2148-VIII, у статті 6 проголошує, що право на життя є невід'ємне право кожної людини. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Сучасні умови протидії злочинам проти життя і здоров'я особи, і передусім убивствам, вчиненим на замовлення, передбачених п. 11 ч. 2 ст. 115 КК України (надалі – п. 11 ч. 2 ст. 115 КК), вимагають вирішення як теоретичних, так і практичних питань, спрямованих на вдосконалення чинного законодавства та підвищення ефективності їх розкриття та розслідування.

Окремі аспекти кримінальної відповідальності за вчинення вбивства на замовлення певною мірою з'ясовували в різні роки такі відомі вітчизняні й зарубіжні вчені, як: П. П. Андрушко, М. І. Бажанов, С. В. Бородін, О. І. Бородулін, П. А. Воробей, М. Й. Коржанський, В. І. Мельник, Д. Й. Никифорчук, В. К. Матвійчук, П. П. Пилипчук, О. С. Саїнчин, В. Л. Синчук, О. С. Сотула, С. С. Сташис, М. С. Таганцев, М. І. Хавронюк, С. С. Яценко та ін.

Безумовно, що роботи цих та інших учених, на праці яких ми посилаємося в дисертації, мають значну наукову цінність. Але, незважаючи на це, окремі питання, означені темою дисертації, не знаходили окремого комплексного дослідження або були недостатньо з'ясовані. Тому, з метою усунення цієї прогалини, означена проблема потребувала: поглибленого з'ясування питання витоків та історії кримінальної відповідальності за вбивство, вчинене на замовлення; розробки поняття цього злочину і розуміння соціально-правової обумовленості заборони, означеної п. 11 ч. 2 ст. 115 КК; з'ясування та сформулювання визначення об'єкта та об'єктивної сторони злочину – вбивство, вчинене на замовлення; потребувала належного відмежування злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, від суміжних складів злочинів, якщо вони вчиняються на замовлення, та компаративістського аналізу норм, що стосуються злочину вбивство, вчинене на замовлення, та аналогічних діянь за кримінальним законодавством окремих зарубіжних держав. Нарешті потребували розроблення ґрунтовних пропозицій з удосконалення положення стст. 27, 29, п. 11 ч. 2 ст. 115 КК. Крім того, автори існуючих праць мають значні розбіжності в поглядах щодо суспільних відносин, поставлених під охорону кримінального закону, на структуру об'єкта, а також щодо інших складоутворюючих цього суспільно-небезпечного діяння й інших діянь. Відсутні ґрунтовні пропозиції з удосконалення законодавства та судової практики стосовно досліджуваного злочину. Це є свідченням актуальності обраної теми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота ґрунтується на положеннях Загальнодержавної програми адаптації законодавств

України до законодавства Європейського Союзу (прийнята Верховною Радою України 18.03.2004 р. № 161629-IV) та виконана в межах науково-дослідної роботи ВНЗ «Національна академія управління» на 2014-2019 рр. на тему: «Адаптація законодавства і права України до законодавства і права Європейського Союзу» (державний реєстраційний номер 0114U006593).

Дослідження узгоджується з Концепцією реформування кримінальної юстиції України, затвердженою Указом Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008, рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю в Україні», введеного в дію Указом Президента України від 16 червня 2015 року № 341/2015.

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є комплексна наукова розробка теоретичних положень кримінально-правової характеристики злочину вбивство, вчинене на замовлення, та формування на цій основі науково-обґрунтованих пропозицій і рекомендацій, спрямованих на удосконалення законодавства в цій сфері та практики його застосування.

Для досягнення цієї мети були поставлені такі завдання:

- дослідити витoki та історію законодавства про кримінальну відповідальність за вбивство, вчинене на замовлення;
- розробити і сформулювати кримінально-правове поняття злочину вбивство, вчинене на замовлення та з'ясувати соціально-правову обумовленість цієї заборони;
- дослідити об'єктивні ознаки злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК;
- проаналізувати суб'єктивні ознаки злочину вбивство, вчинене на замовлення;
- провести відмежування злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, від суміжних злочинів;
- здійснити порівняльно-правовий аналіз злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, та аналогічних злочинів за законодавством окремих зарубіжних країн;
- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення п. 11 ч. 2 ст. 115, стст. 27 і 29 КК, а також санкції ч. 2 ст. 115 КК.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини із забезпечення умов з охорони життя іншої особи від вбивства на замовлення.

Предметом дослідження є вбивство, вчинене на замовлення: кримінально-правова характеристика.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення задач дослідження в роботі використано наступні загальнонаукові й спеціально наукові методи: діалектичний – застосовується у всіх розділах дисертації, у їх взаємозв'язку, а також формування висновків і пропозицій за темою дослідження; *історико-правовий* – використовувався для розкриття історичного розвитку кримінально-правової заборони вбивство, вчинене на замовлення (підрозділ 1.1); *порівняльно-правовий* – використовувався в порівнянні вітчизняних кримінально-правових норм, що регламентують відповідальність за досліджуваний злочин, з

відповідними нормами законодавства окремих зарубіжних держав (підрозділ 3.2); *логіко-семантичний* – застосовувався для проведення поглибленого вивчення понятійного апарата (підрозділи 1.1, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2); *догматичний* використовувався для виявлення можливостей удосконалення п. 11 ч. 2 ст. 115 (розділи 2, 3); *соціологічний* – застосовувався під час проведення анкетування з питань кримінально-правового дослідження злочину вбивство, вчинене на замовлення (підрозділ 2.1, 2.2); *системний аналіз* допоміг з'ясувати структуру й місце злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК (розділ 2).

Нормативною базою дослідження є: Конституція України, Закони України, КК та інші нормативно-правові акти України, а також кримінальне законодавство зарубіжних країн.

Емпіричну базу дисертаційного дослідження складають дані офіційної статистики Державної судової адміністрації за період 2001-2018 рр.; результати опитування 200 працівників правоохоронних органів, суду та адвокатів; результати опитування 300 студентів юридичних вузів і факультетів кримінального права; результати вивчення матеріалів Єдиного державного реєстру судових рішень із зазначеної категорії проваджень (213 електронних копії обвинувальних вироків, ухвал і постанов за фактами вчинення вбивств на замовлення, що в цілому представляють усі регіони України); опублікованої слідчої, прокурорської та судової практики. Також були використані статистичні звіти та огляди судової практики Верховного Суду України.

Теоретичним підґрунтям поданої для захисту дисертаційної роботи стали дослідження О. В. Агафонова, А. Г. Бабичева, Ю. В. Бауліна, В. І. Боярова, Я. М. Брайніна, О. В. Булаєвої, В. К. Грищука, П. С. Дагеля, О. О. Дудорова, Г. А. Злобіна, С. Г. Келіна, О. Ф. Кистяковського, В. І. Комісарова, В. М. Кудрявцева, Н. Ф. Кузнецової, Р. В. Локка, А. А. Музики, В. О. Навроцького, А. В. Наумова, С. Х. Нафієва, Б. С. Нікіфорова, С. В. Познишева, Ю. Е. Пудовкіна, Е. Ріккас, Р. А. Сабітова, А. В. Савченка, В. Я. Тація, П. С. Тоболкіна, А. Н. Трайніна, Ю. А. Турлової, П. Л. Фріса, М. Д. Шаргородського та ін.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація за своїм характером і змістом є першим в Україні комплексним і системним дослідженням кримінальної характеристики злочину вбивство, вчинене на замовлення. У роботі сформульовано низку положень і висновків, що містять елементи наукової новизни, які мають істотне значення для науки кримінального права та практики застосування п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, зокрема:

Уперше:

- доведено, що виникненню й закріпленню в законодавстві України кримінальної відповідальності за вбивство, вчинене на замовлення, передував багатовіковий, поступальний розвиток законодавства в цьому питанні від примітивно-казуїстичного до сучасного регулювання кримінальної відповідальності за злочин, передбачений п. 11 ч. 2 ст. 115 КК. Інститут «замовника» на території сучасної України сягає корінням у давнину. Цьому

свідчення вбивства спадкоємців. Першим офіційно та документально зафіксованим історичним фактом (витоком) убивства, вчиненого на замовлення, на території сучасної України можна вважати вбивство в 945 році київського князя Ігоря, яке замовив древлянський князь Малом (зараз цей вид замовного вбивства називають «цільовим вбивством»). «Замовити» та «замовник», аналог яким є російські слова «заказать» і «заказчик», увійшли в обіг від староросійського слова «заказывати», яке вперше вжив у 1395 році Митрополит Київський і всієї Русі Кипріан у так званій Псковській грамоті, яку він надіслав псковському духовенству. І тільки в 1715 році у Військовому Статуті Петра I (Артикули 155, 160 та 161) законодавець уперше офіційно в законодавстві, яке тоді поширювалося на частину України, закріпив поняття «вбивство за наймом». Законом України від 2 жовтня 1996 р. «Про внесення змін і доповнень до Кримінального, Кримінально-процесуального кодексів України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за посягання на життя, здоров'я і майно суддів, працівників правоохоронних органів, осіб, які беруть участь в охороні громадського порядку та громадян», де статтю 93 Кримінального кодексу України (у редакції 1960 року) було доповнено пунктом «и», який передбачав кримінальну відповідальність за вбивство, вчинене на замовлення. У новому КК від 5 квітня 2001 року цю норму закріплено п. 11 ч. 2 ст. 115;

- запропоновано визначення злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК: «Під вбивством, учиненим на замовлення, слід розуміти умисне, заборонене КК, суспільно небезпечне винне діяння (дію або бездіяльність), яке посягає на суспільні відносини з охорони життя іншої людини і полягає в позбавленні життя іншої людини, яке вчиняється незацікавленим у смерті конкретної людини виконавцем, з метою отримання певних вигод матеріального чи нематеріального характеру або з метою недопущення вчинення певних дій не на його користь, за участі (або без нього) посередника (співучасника у формі пособника чи підбурювача), за дорученням замовника (організатора або підбурювача), заінтересованого в позбавленні потерпілого життя, та характеризується необхідним причинно-наслідковим зв'язком між діянням і наслідками у вигляді смерті»;

- з'ясовано зміст наступних основних чинників соціально-правової обумовленості заборони, передбаченої п. 11 ч. 2 ст. 115 КК: *кримінологічного*, який полягає в теоретичному осмислюванні й систематизації законодавцем об'єктивних знань, необхідних для законодавчого закріплення тієї чи іншої заборони, та прогнозує розвиток її складових; *порівняльно-правового (нормативний)*, який полягає в порівнянні кримінального законодавства України з досвідом зарубіжних країн за вчинення замовного вбивства; *соціально-економічного (матеріальний)*, який полягає в теоретичному дослідженні цього кримінального явища (вбивств на замовлення) крізь призму суперечливих суспільно-політичних процесів, нестабільної соціально-політичної та економічної ситуації в державі, помилок у соціально-економічному реформуванні,

девальвування моральних і духовних цінностей та нівелювання соціального контролю; *політико-ідеологічного*, який полягає в аналізі політико-ідеологічних умов появи та існування такого явища як замовні вбивства; *історичного*, який полягає в узагальненні еволюційного шляху кримінального законодавства, який призвів до законодавчого закріплення цієї норми в КК України; *міжнародно-правового*, який полягає в контролі відповідності кримінально-правової заборони злочину – вбивство на замовлення, міжнародним стандартам прав людини (гуманітарний стандарт); нормам, що складають стандарт безпеки; міжнародно-правовим актам, пов'язаним із забезпеченням легітимності обмеження прав людини за допомогою покарання;

- сформульовано авторське визначення безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, під яким слід розуміти суспільні відносини, спрямовані на забезпечення умов з охорони життя іншої конкретної людини як найвищої соціальної цінності та найвагомішого із особистих благ;

- запропоновано визначення об'єктивної сторони злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, це сукупність ознак, які визначають зовнішню сторону цього злочину й характеризують суспільно небезпечне винне діяння (дію або бездіяльність), його шкідливі наслідки та причинний зв'язок між діянням та наслідками, який обумовив настання останніх, а також місце, час, обстановку, спосіб, знаряддя та засоби вчинення злочину, та полягають у тому, що спеціально запрошений (найнятий) виконавець (кілер) позбавляє життя людини, у смерті якої він не зацікавлений, за участі (або без нього) посередника, за дорученням особи (замовника), яка пообіцяла сплатити чи сплатила за вбивство винагороду, або з метою недопущення вчинення певних дій не на її користь;

- аргументовано порядок розмежування, відповідно до якого всі злочини, якщо вони вчиняються на замовлення, розмежовуються між собою як за об'єктом, так і за суб'єктивною стороною (напрямом умислу), а їх спільною інтегративною ознакою є суспільно небезпечні наслідки у вигляді смерті іншої людини;

- розроблено пропозиції про внесення змін до КК України, зокрема, щодо: а) розділення кваліфікуючої ознаки п. 11 ч. 2 ст. 115 КК України, сформулювавши її в наступній редакції: «1) вчинене на замовлення особою, яка діє за дорученням, або виконує рішення організованої злочинної групи»; а санкцію частини другої цієї статті доповнення словами: «...або довічним позбавленням волі без заміни»; б) внесення змін до статей 27, 29 КК, а саме: до видів співучасників злочину, поряд із «виконавцем», «організатором», «підбурювачем» і «пособником» ввести також і «замовника»;

Удосконалено:

- розуміння суб'єкта злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, під яким слід розуміти фізичну, осудну особу (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), яка досягла до моменту вчинення злочину 14-річного віку та в складі групи осіб умисно вчинила суспільно небезпечне діяння, заборонене кримінальним законом, і здатна нести за нього кримінальну відповідальність;

- положення стосовно суб'єктивної сторони злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, як злочину з матеріальним складом, який вчиняється з прямим умислом, навіть, якщо замовник допускає альтернативу щодо наслідків, оскільки замовник (організатор і/або підбурювач), який надає доручення позбавити життя потерпілого, усвідомлює, що такі його дії направлені на заподіяння смерті іншій людині, а пособник, підбурювач та безпосередній виконавець, у свою чергу, усвідомлюють, що їх дії направлені на протиправне замовлення на позбавлення потерпілого життя, і бажають це замовлення виконати;

- позицію, якою підтверджено, що інтелектуальний момент умислу злочину вбивство, вчинене на замовлення, характеризується усвідомленням особою суспільної небезпечності свого діяння, передбаченням можливості настання суспільно-небезпечних наслідків та досягненням цих наслідків у вигляді смерті іншої людини, а вольовий момент умислу – бажанням особи вчинити це діяння;

- розуміння того, що відповідно до концепції українського кримінального законодавства, замовник умисного вбивства залежно від конкретних обставин справи повинен визнаватись або підбурювачем, або організатором злочину (якщо тільки він не є співвиконавцем);

Дістали подальшого розвитку:

- позиція, відповідно до якої мотив і мета злочину є обов'язковими ознаками і мають вирішальне значення для оцінки діяння при вбивстві, вчиненому на замовлення;

- критерії розмежування злочинів (стст. 112, 348, 379, 400, 443, ч. 4 ст. 404 КК), якщо вони вчиняються на замовлення, та вбивством, учиненим на замовлення, відмежовуються між собою як за об'єктом, так і за суб'єктивною стороною (непрямим умислом), а їх спільною інтегративною ознакою є суспільно небезпечні наслідки у вигляді смерті іншої людини;

- компаративістське дослідження норм, що передбачають кримінальну відповідальність за замовне вбивство в Україні і в зарубіжних країнах, зокрема, Російській Федерації (п. «з» ч. 2 ст. 105 КК), Республіці Білорусь (п. 12 ч. 2 ст. 139 КК) та Болгарії (ч. 10 ст. 116 КК). На підставі чого було зроблено висновок, що положення аналогічних статей у РФ і Республіці Білорусь кореспондуються з п. 11 ч. 2 ст. 115 КК України. Натомість законодавство Болгарії зробило щодо цієї кваліфікуючої ознаки і санкції цієї статті значний крок уперед, розділивши цю кваліфікуючу ознаку на вбивство «вчинене на замовлення особою, яка діє за дорученням, або виконує рішення організованої злочинної групи», та посиливши кримінальну відповідальність за цей злочин «...або довічним позбавленням волі без заміни».

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції можуть бути використані у:

- *законотворчій діяльності* – при вдосконаленні положень законодавства про кримінальну відповідальність за вбивство, вчинене на замовлення, (лист Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності

Верховної Ради України (від 13 березня 2018 року № 04-18/12-469);

- *правозастосовній діяльності* – для правильної кваліфікації і відмежування злочину вбивство, вчинене на замовлення, від інших злочинів, які вчиняються на замовлення;

- *науково-дослідній діяльності* – як основа для подальших досліджень теоретичних та практичних проблем кримінальної відповідальності за вбивство, вчинене на замовлення;

- *навчальному процесі* – при викладанні нормативного курсу «Кримінальне право», підготовці підручників, навчальних та методичних посібників із зазначених дисциплін (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітню діяльність ВНЗ «Національна академія управління» від 21 листопада 2017 року).

Особистий внесок здобувача. Положення дисертації є результатом самостійної роботи автора. Наукові ідеї та розробки оприлюднені без співавторів у наукових фахових та інших виданнях.

Апробація результатів дослідження. Основні висновки, положення і рекомендації, викладені в дисертації, доповідалися автором на семінарі кафедри юридичного факультету ВНЗ «Національна академія управління», а також були оприлюднені на X ювілейній науково-практичній конференції «Україна в стані перманентного вибору: духовно-культурні, соціально-економічні та політико-правові стратегії» (м. Київ, 20 травня 2010 року); міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми юридичної науки – 2012» (м. Київ, 14 грудня 2012 року); XIII науково-практичній конференції «Громадська взаємодія як екзистенція демократичного суспільства» (м. Київ, 23 травня 2013 року); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності» (м. Хмельницький, 2 березня 2018 року); міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин» (м. Дніпро, 2-3 березня 2018 року).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження викладено автором у дев'яти публікаціях, сім з яких опубліковані в наукових фахових виданнях МОН України, зареєстрованих та проіндексованих у міжнародних наукометричних каталогах та базах даних, тезах п'яти доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, які включають шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел (354) на 33 сторінках, додатків (9) на 50 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 299 сторінках, основний зміст дисертації 195 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі дисертації висвітлені положення, що наведені вище, у структурній частині автореферату «Загальна характеристика роботи».

Розділ 1. «Поняття, витоки, історія кримінальної відповідальності за вбивство, вчинене на замовлення, сучасний стан проблеми та соціально-правова обумовленість цієї заборони» складається із двох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Витоки, історія кримінальної відповідальності за вбивство на замовлення та сучасний стан цієї проблеми»* на основі поглибленого аналізу історичних документів і нормативно-правових актів досліджено історичні витоки та причини появи цього злочину та еволюційний шлях формування заборони щодо нього; еволюційний шлях та історичні витоки цієї кримінально-правової норми на території сучасної України. Зокрема аналіз правових джерел свідчить, що перші паростки законодавчих ініціатив, які стали на шлях, хоч і казуїстичного, але регулювання кримінальної відповідальності за вчинення вбивства на замовлення, з'явилися набагато раніше Київської Русі, ще у народів Північного Причорномор'я та Приазов'я, тобто в «Найдавніший період» розвитку нашої держави. Однак першим офіційно та документально зафіксованим історичним фактом убивства, вчиненого на замовлення, на території сучасної України можна вважати вбивство в період Київської Русі, у 945 році, київського князя Ігоря, яке замовив древлянський князь Малом («Цільове вбивство»). Вбивство Гліба є першим в історії України-Руси зафіксованим фактом замовного вбивства з усіма наявними елементами, притаманними цьому виду вбивств: замовник убивства (організатор) – Святополк, пособники – міські старшини, підбурювач – Горясер, безпосередній виконавець вбивства – Торчин Глебов, а Гліб, відповідно, – потерпілий. У 1395 році Митрополит Київський і всієї Русі Кипріан надіслав псковському духовенству грамоту, у якій вжив староруське слово «заказывати» (рос.), від якого ввійшли в обіг російської мови наступні слова: «заказать» і «заказчик», аналогом яких є українські: «замовити» та «замовник», які знайшли своє закріплення у п. 11 ч. 2 ст. 115 КК України. У 1715 році у Військовому Статуті Петра I (Артикули 155, 160 та 161), дія якого розповсюджувалася на основну частину території сучасної України в період Української державності під імперською владою законодавець уперше офіційно закріпив поняття «вбивство за наймом», яке є витоком, першоджерелом, який передував появі кваліфікуючої ознаки «убивство, вчинене на замовлення», що закріплена в п. 11 ч. 2 ст. 115 чинного Кримінального Кодексу України. В подальшому, зокрема, в період існування УРСР (УСРР) поняття «замовне вбивство» не знайшло свого належного обґрунтування, оскільки вважалося, що таке явище не притаманне радянському суспільству. Однак у вітчизняних кримінальних кодексах того періоду закріплена норма, відповідно до якої до обставин, які обтяжують покарання, було введено поняття «вбивство із користі», коли винний, виконуючи волю іншої особи за одержану чи обіцяну винагороду або з іншої зацікавленості, позбавляє людину життя. Тобто вбивство на замовлення радянським законодавцем розглядалося як різновид убивства з корисливих мотивів. Після отримання Україною незалежності, Законом України від 2 жовтня 1996 року «Про внесення змін і доповнень до Кримінального, Кримінально-процесуального кодексів України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення

відповідальності за посягання на життя, здоров'я і майно суддів, працівників правоохоронних органів, осіб, які беруть участь в охороні громадського порядку та громадян» статтю 93 Кримінального кодексу України (у редакції 1960 року) доповнено пунктом «и», яким передбачалася кримінальна відповідальність за вбивство, вчинене на замовлення. У подальшому ця норма знайшла своє закріплення і в новому Кримінальному Кодексі України від 2001 року в п. 11 ч. 2 ст. 115.

У підрозділі 1.2 «Поняття, суспільна небезпечність злочину вбивство, вчинене на замовлення, та соціально-правова обумовленість цієї кримінально-правової заборони» досліджувалися існуючі в науковій сфері погляди щодо поняття та суспільної небезпечності цього виду злочину.

Проаналізувавши погляди відомих фахівців-криміналістів та зіставивши їх з практичними надбаннями, автор дійшов висновку, що вдосконалення кримінального законодавства в частині, яка нами досліджується, стає можливим лише при формулюванні поняття злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК. Тому, виходячи із загального поняття злочину та досліджень об'єктивних і суб'єктивних ознак, автором дисертації сформульовано таке визначення злочину вбивство, вчинене на замовлення. Під убивством, учиненим на замовлення, слід розуміти умисне, заборонене КК України, суспільно-небезпечне, винне діяння (дію або бездіяльність), яке посягає на суспільні відносини з охорони життя іншої людини, та полягає в позбавленні життя іншої людини, яке вчиняється незацікавленим у смерті конкретної людини виконавцем з метою отримання певних вигод матеріального чи нематеріального характеру, або з метою недопущення вчинення певних дій не на його користь, за участі (або без нього) посередника (співучасника у формі пособника чи підбурювача), за дорученням замовника (організатора чи підбурювача), заінтересованого в позбавленні потерпілого життя, та характеризується необхідним причинно-наслідковим зв'язком між діянням і наслідками у вигляді смерті.

Крім того, на підставі аналізу точок зору, які мають місце в юридичній літературі, та результатів судової практики щодо небезпечності, в цьому підрозділі дисертаційного дослідження доведено, що вбивство, вчинене на замовлення (п. 11 ч. 2 ст. 115 КК), становить найвищу ступінь суспільної небезпеки в порівнянні з іншими вбивствами. Оскільки поняття «замовлення» означає доручення зробити що-небудь, покладення на кого-небудь обов'язку здійснення певних дій, а отже, підвищена суспільна небезпека даного виду вбивства полягає в тому, що цей злочин вчиняється групою осіб (двоє і більше) та породжує серйозні соціально – негативні наслідки, суспільний резонанс і має властивість до прецеденту (повторюваності). А ступінь руйнівного впливу на суспільство є значно вищим від простого та інших кваліфікованих убивств. Це, насамперед, пов'язане з тим, що замовні вбивства знайшли широке поширення як засіб вирішення конфлікту, стали чинником, що дестабілізує суспільне життя країни. А поширеність і складність розслідування таких злочинів роблять їх особливо суспільно небезпечними.

Крім того, у цьому підрозділі досліджувалися існуючі наукові погляди щодо підстав криміналізації суспільно небезпечних діянь та їх вплив на соціально-правову обумовленість кримінально-правової заборони діяння, передбаченого вказаною нормою. Зокрема автором доведено наявність достатніх підстав та своєчасність криміналізації злочину вбивство, вчинене на замовлення як злочинного і караного, через підвищену суспільну небезпечність цього злочинного діяння; його поширеність; можливість позитивного впливу кримінально-правової норми на протиправну поведінку; перевагу позитивних наслідків криміналізації над негативними.

Разом з тим, дослідивши теоретичну базу щодо соціально-правової обумовленості заборони злочину, в тому числі й через призму можливого відношення до злочину вбивство, вчинене на замовлення, отриману на підставі аналізу нормативно-правових актів, існуючих точок зору, а також особистих напрацювань, автор з'ясував основні чинники такої соціально-правової обумовленості досліджуваного злочину, а саме: а) кримінологічний чинник – це чинник, на основі якого законодавець аналізує, теоретично осмислює і систематизує об'єктивні знання, необхідні для законодавчого закріплення тієї чи іншої заборони, та прогнозує розвиток її складових; б) порівняльно-правовий (нормативний) чинник, як соціально-правова передумова криміналізації п. 11 ч. 2 ст. 115 КК України, відображає обумовленість кримінально-правової охорони суспільних відносин, що забезпечують умови з охорони життя іншої людини, та полягає в порівнянні кримінального законодавства України з досвідом зарубіжних країн за вчинення замовного вбивства; в) соціально-економічний (матеріальний) чинник обумовленості кримінально-правової заборони (п. 11 ч. 2 ст. 115 КК) засвідчує, що ця заборона є продуктом суперечливих суспільно-політичних процесів, нестабільної соціально-політичної та економічної ситуації в державі, помилок у соціально-економічному реформуванні, девальвування моральних і духовних цінностей та нівелювання соціального контролю; г) політико-ідеологічний чинник це чинник, який зіграв суттєву роль у виникненні заборони у вигляді норми, яка передбачає кримінальну відповідальність за вбивство, вчинене на замовлення, оскільки він висвітлив причини багатьох деформацій у сфері політико-ідеологічної діяльності держави; д) історичний чинник соціальної обумовленості кримінально-правової заборони, передбаченої п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, є результатом узагальнення еволюційного шляху кримінального законодавства, який призвів до законодавчого закріплення цієї норми в КК; е) міжнародно-правовий чинник свідчить, що ця заборона має відповідати міжнародним стандартам прав людини (гуманітарний стандарт); міжнародно-правовим актам, пов'язаним із забезпеченням легітимності обмеження прав людини за допомогою покарання.

Розділ 2 «Кримінально-правове дослідження об'єктивних та суб'єктивних ознак злочину вбивство, вчинене на замовлення» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Об'єктивні ознаки злочину вбивство, вчинене на

замовлення» досліджуються суспільні відносини та найбільш поширені сучасні концепції, що стосуються об'єкта та об'єктивної сторони цього злочину в теорії кримінального права.

Унаслідок дисертаційних досліджень з'ясовано, що найважливіше значення для правотворчої та правозастосовної діяльності має розуміння безпосереднього об'єкта конкретного складу злочину, зокрема і для злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК. На підставі критичного аналізу існуючих точок зору та результатів дослідження сучасної практики, автором дисертації вперше запропоновано визначення безпосереднього об'єкта злочину убивство, вчинене на замовлення, під яким слід розуміти суспільні відносини, спрямовані на забезпечення умов з охорони життя іншої конкретної людини як найвищої соціальної цінності та найвагомішого із особистих благ.

Крім того, у науковій літературі також відсутнє і визначення поняття об'єктивної сторони в досліджуваному злочині. Тому, усуваючи цю прогалину в доктрині кримінального права, на підставі аналізу та узагальнення кримінальних проваджень, вироків судів за фактами вбивств, вчинених на замовлення, з урахуванням поглядів науковців на об'єктивну сторону злочинів у цілому, автор вперше формулює визначення об'єктивної сторони досліджуваного злочину. Так, під об'єктивною стороною злочину убивство, вчинене на замовлення, слід розуміти сукупність ознак, які визначають зовнішню сторону цього злочину і характеризують суспільно-небезпечне діяння (дію або бездіяльність), його шкідливі наслідки та причинний зв'язок між діянням та наслідками, який обумовив настання останніх, а також місце, час, обстановку, спосіб, знаряддя та засоби вчинення злочину, та полягають у тому, що спеціально запрошений (найнятий) виконавець (кілер), позбавляє життя людини, у смерті якої він не зацікавлений, за участі (або без нього) посередника, за дорученням особи (замовника), яка пообіцяла сплатити чи сплатила за вбивство винагороду, або з метою недопущення вчинення певних дій не на її користь.

Автор погоджується з точкою зору тих учених-криміналістів, які вважають, що вбивство на замовлення може вчинятися як шляхом активних дій, так і бездіяльності, і доказово обґрунтовує таку позицію. Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони вбивства на замовлення є наявність причинного зв'язку між діянням винного й настанням смерті потерпілого. При вбивстві, вчиненому на замовлення, дії, які передували настанню смерті, розтягнуті в часі. Автором дисертації доведено, що обстановка, спосіб, механізм, знаряддя, місце та точне встановлення часу вчинення вбивства на замовлення, дозволяє найбільш точно визначити направленість умислу винного і правильно кваліфікувати вчинене діяння.

У підрозділі 2.2 «Суб'єктивні ознаки злочину убивство, вчинене на замовлення» автором, поданої до захисту дисертації, досліджується суб'єкт та суб'єктивна сторона (інтелектуальний і вольовий моменти) цього виду вбивства, а також надаються пропозиції щодо поліпшення законодавства в цій частині.

На підставі аналізу матеріалів практики розслідування вбивств, вчинених на

замовлення, у дисертаційній роботі автор погодився з панівною позицією, що під суб'єктом даного злочину необхідно розуміти фізичну осудну особу, яка досягла до моменту вчинення злочину 14-річного віку та в складі групи осіб умисно вчинила суспільно небезпечне діяння, заборонене кримінальним законом, і здатна нести за нього кримінальну відповідальність. Суб'єктами злочину вбивство, вчинене на замовлення, є замовник (організатор або підбурювач), виконавець (виконавці), а в деяких випадках посередник (посередники). Організатор і виконавець є обов'язковими суб'єктами в цьому злочині. У дисертації підтверджено, що відповідно до концепції українського кримінального законодавства, замовник умисного вбивства залежно від конкретних обставин справи повинен визнаватись або підбурювачем, або організатором злочину (якщо тільки він не є співвиконавцем). Також у ході дисертаційного дослідження розкрито нагальну необхідність внесення змін до чинного законодавства, зокрема ввести до норм КК, у яких закріплено співучасників, «замовника» (особу, яка особисто замовила вчинення злочину (злочинів)», а також розділити кваліфікуючу ознаку п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, сформулювавши її в наступній редакції: «11) вчинене на замовлення особою, яка діє за дорученням, або виконує рішення організованої злочинної групи»; а санкцію частини другої цієї статті доповнити словами: «...або довічним позбавленням волі без заміни». Крім того, у цьому підрозділі через дослідження загальнотеоретичних положень автор дисертації аргументовано доводить, що суб'єктивна сторона злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, характеризується виною у формі прямого умислу (навіть якщо замовник допускав альтернативу щодо наслідків) і є його внутрішньою стороною як асоціального мотиваційного вчинку, та включає в себе всю психічну діяльність, яка супроводжується вчиненням злочину, під час якого інтелектуальні, вольові й емоційні процеси протікають у повній єдності і взаємозумовленості. Мотив і мета є обов'язковими ознаками цього злочину та мають вирішальне значення для оцінки діяння. Співучасть у цьому злочині можлива тільки фізичних осіб та полягає вона в умисних діях, направлених на досягнення кінцевого результату; а узгодженість в діях співучасників вказує на попередню змову між ними, що є одним із суттєвих доказових факторів для визнання та віднесення на практиці конкретного вбивства до замовного.

Розділ 3 «Відмежування злочину вбивство, вчинене на замовлення, та порівняльно-правова характеристика цього злочину за законодавством України і аналогічними злочинами за кримінальним законодавством деяких зарубіжних держав» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Відмежування злочину убивство, вчинене на замовлення, від суміжних складів злочину» з'ясовано, що всі злочини (стст. 112, 348, 379, 400, 443, ч. 4 ст. 404 КК), якщо вони вчиняються на замовлення, розмежовуються між собою як за об'єктом, так і за суб'єктивною стороною (напрямком умислу), а спільною інтегративною ознакою їх є суспільно небезпечні наслідки у вигляді смерті іншої людини.

У підрозділі 3.2 «Порівняльно-правова характеристика злочину вбивство,

вчинене на замовлення, за законодавством України та аналогічними злочинами за кримінальним законодавством деяких зарубіжних держав» проведено аналіз кримінального законодавства Старої Європи та Сполучених Штатів Америки, унаслідок якого зроблено висновок, що, окрім Іспанії, Болгарії та США, а також частково Італії, кримінальні кодекси Албанії, Польщі, ФРН, Франції, Швейцарії, Данії, Бельгії, Голландії та ін. не виокремлюють від інших кваліфікуючих ознак вбивство на замовлення.

ВИСНОВКИ

У дисертації теоретично узагальнено результати кримінально-правової характеристики злочину вбивство, вчинене на замовлення, на підставі яких вирішено наукове завдання щодо розробки теоретичних засад, правових та практичних рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства в частині кримінальної відповідальності за цей злочин. Це дослідження відповідає вимогам наукової новизни, має істотне значення для науки кримінального права та подальшого практичного впровадження.

Основними теоретичними й практичними результатами цього дисертаційного дослідження є наступні висновки:

1. Виникненню й закріпленню в законодавстві України кримінальної відповідальності за вбивство, вчинене на замовлення, передували багатовіковий, поступальний розвиток законодавства в цьому питанні від примітивно-казуїстичного до сучасного регулювання кримінальної відповідальності за злочин, передбачений п. 11 ч. 2 ст. 115 КК. Інститут «замовника» на території сучасної України сягає корінням у давнину. Цьому свідчення вбивства спадкоємців. Першим офіційно та документально зафіксованим історичним фактом (*витоком*) убивства, вчиненого на замовлення, на території сучасної України можна вважати вбивство в 945 році київського князя Ігоря, яке замовив древлянський князь Малом (зараз цей вид замовного вбивства називають «цільовим убивством»). «Замовити» та «замовник», аналог яким є російські слова «заказать» і «заказчик», ввійшли в обіг від староросійського слова «заказувати», яке вперше вжив у 1395 році Митрополит Київський і всієї Русі Кипріан у так званій Псковській грамоті, яку він надіслав псковському духовенству. І тільки у 1715 році у Військовому Статуті Петра I (Артикули 155, 160 та 161) законодавець уперше офіційно у законодавстві, яке тоді поширювалося на частину України, закріпив поняття «вбивство за наймом». Законом України від 2 жовтня 1996 року «Про внесення змін і доповнень до Кримінального, Кримінально-процесуального кодексів України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за посягання на життя, здоров'я і майно суддів, працівників правоохоронних органів, осіб, які беруть участь в охороні громадського порядку та громадян», де статтю 93 Кримінального кодексу України (у редакції 1960 року) було доповнено пунктом «и», який передбачав кримінальну відповідальність за вбивство, вчинене на замовлення. У новому КК від 5 квітня 2001 року цю норму закріплено п. 11 ч. 2 ст. 115.

2. Під убивством, вчиненим на замовлення, слід розуміти умисне, заборонене КК, суспільне небезпечне винне діяння (дію або бездіяльність), яке посягає на суспільні відносини з охорони життя іншої людини і полягає в позбавленні життя іншої людини, яке вчиняється незацікавленим у смерті конкретної людини виконавцем, з метою отримання певних вигод матеріального чи нематеріального характеру, або з метою недопущення вчинення певних дій не на його користь, за участі (або без нього) посередника (співучасника у формі пособника чи підбурювача), за дорученням замовника (організатора чи підбурювача), заінтересованого в позбавленні потерпілого життя, та характеризується необхідним причинно-наслідковим зв'язком між діянням і наслідками у вигляді смерті.

3. Основними чинниками соціально-правової обумовленості заборони, передбаченої п. 11 ч. 2 ст. 115 КК України, є: *кримінологічний*, який полягає в теоретичному осмислюванні й систематизації законодавцем об'єктивних знань, необхідних для законодавчого закріплення тієї чи іншої заборони, та прогнозує розвиток її складових; *порівняльно-правовий (нормативний)*, який полягає у порівнянні кримінального законодавства України з досвідом зарубіжних країн за вчинення замовного вбивства; *соціально-економічний (матеріальний)*, який полягає в теоретичному дослідженні цього кримінального явища (вбивств на замовлення) крізь призму суперечливих суспільно-політичних процесів, нестабільної соціально-політичної та економічної ситуації в державі, помилок у соціально-економічному реформуванні, девальвування моральних і духовних цінностей та нівелювання соціального контролю; *політико-ідеологічний*, який полягає в аналізі політико-ідеологічних умов появи та існування такого явища як замовні вбивства; *історичний*, який полягає в узагальненні еволюційного шляху кримінального законодавства, який призвів до законодавчого закріплення цієї норми в КК України; *міжнародно-правовий*, який полягає в контролі відповідності кримінально-правової заборони злочину – вбивство на замовлення, міжнародним стандартам прав людини (гуманітарний стандарт); нормам, що складають стандарт безпеки; міжнародно-правовим актам, пов'язаним із забезпеченням легітимності обмеження прав людини за допомогою покарання.

4. Під безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, слід розуміти суспільні відносини, спрямовані на забезпечення умов з охорони життя іншої конкретної людини як найвищої соціальної цінності та найвагомішого із особистих благ.

5. Об'єктивна сторона злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, це сукупність ознак, які визначають зовнішню сторону цього злочину і характеризують суспільно-небезпечне діяння (дію або бездіяльність), його шкідливі наслідки та причинний зв'язок між діянням та наслідками, який обумовив настання останніх, а також місце, час, обстановку, спосіб, знаряддя та засоби вчинення злочину, та полягають у тому, що спеціально запрошений (найнятий) виконавець (кілер) позбавляє життя людини, у смерті якої він не зацікавлений, за дорученням особи (замовника), яка пообіцяла сплатити чи

сплатила за вбивство винагороду, або з метою недопущення вчинення певних дій не на її користь. Убивство на замовлення, може вчинятися як шляхом активних дій, так і бездіяльності.

6. Співучасниками злочину убивство, вчинене на замовлення, є замовник (організатор або підбурювач), виконавець (виконавці), а в деяких випадках посередник/посередники (підбурювач або/та пособник). Організатор, як і виконавець, є обов'язковими суб'єктами в злочині убивство, вчинене на замовлення. Замовник убивства на замовлення залежно від конкретних обставин справи повинен визнаватись або підбурювачем, або організатором злочину (якщо тільки він не є співвиконавцем). Замовник у цьому злочині може одночасно приймати участь як організатор і пособник.

7. Суб'єктивна сторона злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, характеризується виною у формі прямого умислу (навіть якщо замовник допускав альтернативу щодо наслідків) і є його внутрішньою стороною як асоціального мотиваційного вчинку, та включає в себе всю психічну діяльність, яка супроводжується вчиненням злочину, під час якого інтелектуальні, вольові й емоційні процеси протікають у повній єдності і взаємозумовленості. Інтелектуальний момент умислу злочину убивство, вчинене на замовлення, характеризується усвідомленням особою суспільної небезпечності свого діяння, передбаченням можливості настання суспільно-небезпечних наслідків та досягненням цих наслідків у вигляді смерті іншої людини, а вольовий момент умислу – бажанням особи вчинити ці діяння;

8. Злочини, якщо вони вчиняються на замовлення, розмежовуються між собою як за об'єктом, так і за суб'єктивною стороною (напрямком умислу), а спільною інтегративною ознакою їх є суспільно небезпечні наслідки у вигляді смерті іншої людини;

9. Аналізом кримінального законодавства Старої Європи та Сполучених Штатів Америки зроблено висновок, що, окрім Іспанії, Болгарії та США, а також частково Італії, кримінальні кодекси Албанії, Польщі, ФРН, Франції, Швейцарії, Данії, Бельгії, Голландії та ін. не виокремлюють від інших кваліфікуючих ознак убивство на замовлення. Таку позицію європейського законотворця можливо пояснити тільки діючою консервативною системою кримінального покарання;

10. Отримання позитивних положень зарубіжного законодавства при порівняльно-правовому дослідженні, дає нам можливість рекомендувати сформулювати нову редакцію п. 11 ч. 2 ст. 115 КК, а саме:

«2. Умисне вбивство: 11) вчинене на замовлення особою, яка діє за дорученням, або виконує рішення організованої злочинної групи;», а санкцію частини другої цієї статті доповнити словами: «...або довічним позбавленням волі без заміни».

Крім того, ч. 1 ст. 27 КК доповнити текстом: «...є замовник...», а ч. 3 ст. 27 КК викласти в наступній редакції: «Замовником – є особа, яка замовила вчинення злочину (злочинів)». У зв'язку з чим, ч. 3; 4; 5; 6; 7 ст. 27 КК України в подальшому вважати частинами: 4, 5, 6, 7 та 8 ст. 27 КК України.

Разом з тим, ч. 2 ст. 29 КК України викласти в такій редакції: «2. Замовник, організатор, підбурювач та пособник підлягають кримінальній відповідальності за відповідною частиною статті 27 і тією статтею (частиною статті) Особливої частини цього Кодексу, яка передбачає злочин, вчинений виконавцем.»

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях внесених до оновленого переліку фахових видань з юридичних дисциплін МОН України, зареєстрованих та проіндексованих у міжнародних наукометричних каталогах і базах даних:

1. Лопашук Д. І. Витоки та генезис кримінальної відповідальності за вбивство, вчинене на замовлення. Київ: «Юридична Наука». 2011. № 3. С. 185 - 195.

2. Лопашук Д. І. Наукові підходи до розуміння об'єкта складу злочину, зокрема вбивства, вчиненого на замовлення. Київ: «Юридична Наука». 2012. № 3. С. 109 - 113.

3. Лопашук Д. І. Наукові підходи до розуміння родового і безпосереднього об'єктів складу злочину вбивства, вчиненого на замовлення. Київ: «Юридична Наука» (Index Copernicus). 2014. № 12. С. 17 - 26.

4. Лопашук Д. І. Відмежування злочину умисне вбивство, вчинене на замовлення, від суміжних злочинів. Київ: «Юридична Наука» (Index Copernicus). 2016. № 6. С. 29 - 38.

5. Лопашук Д. І. «Питання порівняльно-правового дослідження злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК України, та аналогічних діянь за кримінальними кодексами деяких зарубіжних держав». Київ: «Юридична наука» (Index Copernicus, SafetyLit, Social Science Research Network (SSRN), HeinOnline). 2017. № 12. С. 90 - 101.

6. Лопашук Д. І. «Соціально-правова обумовленість кримінально-правової заборони діяння, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК України». Київ: «Юридична наука» (Index Copernicus, SafetyLit, Social Science Research Network (SSRN), HeinOnline). 2018. № 1. С. 77 -101.

7. Лопашук Д. І. «Кримінально-правова характеристика об'єктивної сторони вбивства, вчиненого на замовлення». Київ: «Юридична наука» (Index Copernicus, SafetyLit, Social Science Research Network (SSRN), HeinOnline). 2018. № 3. С. 20 - 37.

8. Лопашук Д. І. «Соціально-правова обумовленість кримінально-правової заборони діяння, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 Кримінального Кодексу України». Науковий вісник Херсонського державного університету (Index Copernicus). Херсон. 2018. Т. 2. № 3. С. 111 - 117.

9. Лопашук Д. І. Кримінально-правова характеристика суб'єктивної сторони злочину, вбивство, вчинене на замовлення. Науковий збірник Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара «Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції» (Index Copernicus International). Дніпро. 2018. С. 196 - 201.

Публікації у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій та семінарів.

1. Лопашука Д. І. «Убивства на замовлення як антисоціальне явище». Суспільно-науковий проект «Духовні цінності українського суспільства у світлі співпраці суспільствознавства і богослов'я». X ювілейна науково-практична конференція: «Україна в стані перманентного вибору: духовно-культурні, соціально-економічні та політико-правові стратегії». ВНЗ «Національна академія управління». Київ. 2011. С. 187 - 189.

2. Лопашука Д. І. «Наукові підходи до розуміння об'єкта складу злочину, зокрема, вбивства, вчиненого на замовлення». ВНЗ «Національна академія управління». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми юридичної науки – 2012». Київ. 2012. С. 366 - 370.

3. Лопашук Д. І. «Розкриття громадської взаємодії при попередженні та розкритті вбивств, вчинених на замовлення». Суспільно-науковий проект «Духовні цінності українського суспільства у світлі співпраці суспільствознавства і богослов'я». Матеріали XIII науково-практичної конференції: «Громадська взаємодія як екзистенція демократичного суспільства». ВНЗ «Національна академія управління». Київ. 2013. С. 219 - 221.

4. Лопашук Д. І. «Проблема суб'єкта складу злочину вбивство, вчинене на замовлення, за Кримінальним кодексом України». Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності». Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Вид-во НАДПСУ. Хмельницький. 2018. С. 483 - 485

5. Лопашук Д. І. «Шляхи удосконалення кримінального законодавства в частині суб'єкта складу злочину вбивство, вчинене на замовлення». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин». Громадська організація «Правовий світ». Дніпро. 2018. С. 83 - 86.

АНОТАЦІЯ

Лопашук Д. І. Убивство, вчинене на замовлення: кримінально-правова характеристика – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право (081 – Право). Вищий навчальний заклад «Національна академія управління». Міністерство освіти і науки України. Київ, 2018.

У дисертації теоретично узагальнено результати кримінально-правової характеристики злочину вбивство, вчинене на замовлення (п. 11 ч. 2 ст. 115 КК України), на підставі яких вирішено наукове завдання щодо розробки теоретичних засад, правових та практичних рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства в частині кримінальної відповідальності за цей злочин, надано важливі для юридичної науки пропозиції, сформульовані нові положення й висновки. У ході дослідження з'ясовано витоки та історію цього злочину,

сучасний стан цієї проблеми; запропоновано визначення поняття злочину убивство, вчинене на замовлення; з'ясовано зміст основних чинників, які переконують у необхідності збереження в діючому законодавстві зазначеної норми та визначають подальший напрямок її удосконалення; визначено безпосередній об'єкт та сформульовано визначення об'єктивної сторони цього злочину; проаналізовано суб'єктивну сторону та з'ясовано коло осіб, які можуть бути суб'єктами даного кримінального правопорушення; досліджено механізм розмежування вбивства, вчиненого на замовлення, від інших вбивств з ознаками замовного; здійснено порівняльно-правову характеристику злочину, передбаченого п. 11 ч. 2 ст. 115 КК України, з аналогічним злочином за кримінальним законодавством окремих зарубіжних держав; сформульовано пропозиції щодо вдосконалення кримінально-правових норм, пов'язаних з цим злочином, і практики їх застосування. Це дослідження відповідає вимогам наукової новизни та має актуальне значення для науки та подальшого практичного впровадження.

Ключові слова: поняття злочину, кримінально-правове дослідження, компаративістське дослідження норм, витоки, історія кримінальної відповідальності, вбивство, вчинене на замовлення, вбивство за наймом, соціально-правова обумовленість злочину, об'єктивні ознаки злочину, суб'єктивні ознаки злочину, відмежування злочину, організатор, замовник, співучасть.

АННОТАЦІЯ

Лопашук Д. И. Убийство, совершенное по заказу: уголовно-правовая характеристика» - Квалификационная научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.08 - уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право (081 - право). Высшее учебное заведение «Национальная академия управления». Министерство образования и науки Украины. Киев, 2018.

В диссертации теоретически обобщены результаты уголовно-правовой характеристики преступления - убийство, совершенное по заказу (п. 11 ч. 2 ст. 115 УК Украины), на основании которых решена научная задача по разработке теоретических основ, правовых и практических рекомендаций по совершенствованию действующего законодательства в части уголовной ответственности за это преступление; приводятся важные для юридической науки предложения, сформулированы новые положения и выводы. В ходе исследования выяснено истоки и историю этого преступления, современное состояние этой проблемы; предложено определение понятия преступления - убийство, совершенное по заказу; выяснено содержание основных факторов, которые убеждают в необходимости сохранения в действующем законодательстве указанной нормы и определяют дальнейшее направление ее совершенствования; определены непосредственный объект и сформулировано определение объективной стороны этого преступления; проанализирована субъективная сторона и выяснено круг лиц, которые могут быть субъектами данного

уголовного правонарушения; исследован механизм разграничения убийства, совершенного по заказу, от других убийств с признаками заказного; осуществлен сравнительно-правовую характеристику преступления, предусмотренного п. 11 ч. 2 ст. 115 УК Украины, с аналогичным преступлением по уголовному законодательству отдельных зарубежных государств; сформулированы предложения по совершенствованию уголовно-правовых норм, связанных с этим преступлением, и практики их применения. Это исследование отвечает требованиям научной новизны и имеет актуальное значение для науки и дальнейшего практического внедрения.

Ключевые слова: понятие преступления, уголовно-правовое исследование, компаративистские исследования норм, истоки, история уголовной ответственности, убийство, совершенное по заказу, убийство по найму, социально-правовая обусловленность преступления, объективные признаки преступления, субъективные признаки преступления, отграничения преступления, организатор, заказчик, соучастие.

SUMMARY

Lopashchuk D. I. “Murder-for-hire: criminal characteristic” - Qualification scientific work on the rights of manuscripts.

Dissertation for a Candidate Degree in Law with the specialization 12.00.08 - Criminal Law and Criminology; Criminal Execution (081 - Law). Higher Education Institution "National Academy of Management". Ministry of Education and Science of Ukraine. Kyiv, 2018.

The dissertation is a comprehensive, complex and systematic scientific study of the problems relating to criminal prohibition of a crime – murder-for-hire (Paragraph 11 Part 2 of Article 115 of the Criminal Code).

The dissertation summarizes theoretically the results of the criminal characteristic of the crime – murder-for-hire, on the basis of which the scientific task is solved with regard to the development of theoretical frameworks, legal and practical recommendations for the improvement of the current legislation in terms of criminal liability for this crime, the important legal science proposals are provided, new provisions and conclusions are formulated. This research meets the requirements of scientific novelty and is important to science and further practical implementation.

The study found the origins and history of the crime – murder-for-hire – and the current state of the problem.

The concept of crime of murder-for-hire is offered in the dissertation; the content of the following main factors is explained: criminological, comparative legal (normative), social and economic (material), political and ideological, historical and international legal, which convince the necessity to preserve the specified norm in the current legislation and determine the further direction of its improvement; the direct object of the crime – murder-for-hire – is determined. Taking into account the modern achievements of domestic and foreign science of criminal law, the object and obligatory

features of the objective aspect of this crime are analyzed; the circle of people who can be the subjects of the mentioned crime is clarified; the signs of the subject of an action, provided for in Clause 11 of Article 2 of Art. 115 of the Criminal Code of Ukraine are investigated, and the features, characterizing the subjective aspect of the crime of murder-for-hire, are analysed, in addition, possible forms and types of guilt are identified. A comprehensive analysis of the current legislation of Ukraine on this type of murders is carried out; the mechanism of differentiation of the murder-for-hire from other killings with the same signs is investigated; the comparative legal characteristic of the crime, provided for in Clause 11 of Part 2 of the Article 115 of the Criminal Code, with a similar criminal offense under the criminal law of certain foreign states is made; the proposals on improving the criminal law related to this crime and their application practice are formulated.

Key words: crime concept, criminal research, comparative study of norms, origins, the history of criminal responsibility, murder, murder-for-hire, assassination, social and legal conditionality of a crime, objective evidence of a crime, subjective features of a crime, delimitation of a crime, organizer, customer, complicity.

**Підписано до друку 23.10.2018 р. Формат 60x90 1/16.
Папір офсетний. УМОВН. др. арк. 0,9
Друк різнограф. Тираж 100 прим. Зам. №2310/01.**

**ФОП Гузік О.М.
Податковий номер №2705814113
м. Київ, вул. Гаврилішина, 16
Тел.: 338-16-61.**